КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

УДК 94 (71)

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-1-108-113

Марисюк К. Б.®

доктор юридичних наук, доцент
(Національний університет
«Львівська політехніка»)

СУЧАСНІ СУДОВІ СИСТЕМИ СВІТУ (НА ПРИКЛАДІ КВЕБЕКУ)

Здійснено спробу дослідити судову систему однієї з найбільш розвинених провінцій Канади, а саме Квебеку. Констатовано, що організація судової системи у Квебеку входить до юрисдикції законодавчої влади цієї провінції. Винятком можна вважати процедуру призначення суддів Апеляційного чи Вищого судів, яке здійснюється федеральним центром. Відтак, у Квебеку діють загальні суди, які розглядають кримінальні та цивільні справи (Вищий суд, Квебекський суд та муніципальні суди), а також Апеляційний суд. Звичайно, жителі провінції як громадяни Канади підпадають і під юрисдикцію Верховного суду Канади та Федерального суду.

Ключові слова: суд, судова система, повноваження, кримінальна справа, Квебек.

Постановка проблеми. Створення в Україні високорозвиненого громадянського суспільства і розбудова на основі Конституції України демократичної правової держави вимагають не лише докорінного концептуального переосмислення історії української держави, а й обов'язкового вивчення досвіду та традицій найбільш розвинених країн світу та використання їх позитивних надбань у процесі власного державо- та правотворення.

Особливо важливим при цьому видається вивчення досвіду високорозвинених країн, які мають довготривалі історичні, етнічні та культурні зв'язки з Україною. У цьому плані чи не найбільш важливим та корисним видається вивчення досвіду Канади.

Для українських правників чи не найбільш важливим є вивчення та узагальнення державотворчого досвіду Канади, її законодавчої бази, особливостей побудови та функціонування вищих державних органів та посадових осіб цієї держави, з метою подальшого використання їх досягнень в Україні та утримання від помилок та упущень даної держави. Саме на вивчення однієї з найбільш важливих гілок влади – судової, й орієнтована запропонована стаття.

Аналіз публікацій, у яких започатковано вирішення цієї проблеми. Питанням державо- та правотворення Канади присвячувало свої дослідження доволі багато дослідників, наприклад, Р. Бернар, Р. Ван Лун, М. Сабуре, Дж. Стюарт та ін.

Низка дослідників зверталась і до питань політико-правової системи Квебеку різних історичних періодів. Серед них можна виділити, наприклад, праці Г. Лашапеля, Г. Берньє [1], Ф. Волтона [2] та ін. У той же час питання аналізу судової системи Квебеку досі залишались поза увагою не лише вітчизняних, а й зарубіжних вчених.

Метою статті є виділення особливостей судової системи однієї з провінцій Канади, а саме Квебеку, а також характерних рис останньої, котрі відрізняють її від аналогічних систем інших провінцій цієї держави.

© Марисюк К.Б., 2019

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7483-3836>

kpp_inpp@lp.edu.ua

Виклад основного матеріалу. Акт про Британську Північну Америку 1867 року визначає судову систему Канади, яка є однією з гілок державної влади в країні.

Особливістю Канади можна вважати те, що у ній відсутня система адміністративних судів, тому розгляд скарг на дії адміністративних органів знаходиться в юрисдикції загальних судів федерації і провінцій на підставі спеціально виданих законів. Адміністративні трибунали в Канаді мають певні ознаки арбітражних і адміністративних судів повинні забезпечувати реалізацію законодавчої політики в сфері захисту прав і свобод громадян відповідно до федеральним або провінційним законодавством, розглядають широке коло справ, вирішують спори між державними установами та приватними установами, здійснюють правові дослідження і надають рекомендації. Основний принцип їх роботи – неупередженість, незалежність від впливу держави, щоб уникнути конфлікту інтересів, кваліфікованість розгляду, прозорість і т.д. Так, наприклад, адміністративні трибунали Канади вирішують актуальні питання міграційної політики держави, пов'язані з іммігрантами та незаконним перетинанням кордонів. Наприклад, у Канаді актуальним питанням є реалізація міграційної політики щодо іммігрантів і незаконного перетину кордону. Судова система Канади, включаючи Верховний суд, федеральні судові органи, військові суди, податковий суд, суди провінцій, є гарантом доступності судів для кожного громадянина країни, гарантує відкритість судових слухань, прозорість і свободу від урядового втручання в судовий процес, що, безумовно, активізує зростання авторитету судової системи в суспільстві і стимулює підвищення довіри до суду з боку населення [3, с. 47].

Судова система Квебеку визначена чіткими конституційними параметрами, а також окреслена та врегульована різноманітний федеральним та провінційним законодавством» [4, с. 7]. Стаття 92 (14) Акту про Британську Північну Америку 1867 р. зазначає, що «У кожній провінції законодавчі збори можуть видавати закони щодо ... здійснення правосуддя в провінції, включаючи заснування, утримання та організацію провінційних цивільних та кримінальних судів, а також здійснення судочинства по цивільних справах у цих судах [5, с. 35].

Стаття 91 (27) цього ж Акту закріплює положення, згідно з яким провінційна законодавча влада може приймати закони у сфері «...кримінального права, не включаючи організацію судів кримінальної юстиції, але включаючи судочинство по кримінальних справах» [5, с. 34].

Стаття 101 дозволяє парламенту «вживати заходів до заснування, утримання та організації для всієї Канади Головного апеляційного суду і до заснування додаткових судів з метою кращого виконання законів Канади». Стаття 96 зазначає, що «генерал-губернатор буде призначати суддів вищих судів, окружних судів і судів графств у кожній провінції...» [6, с. 39].

Іншими словами, організація судової системи у Квебеку входить до юрисдикції законодавчої влади цієї провінції. Проте з цього правила також є винятки, оскільки, наприклад, суддів Апеляційного чи Вищого судів призначає федеральний центр.

Відтак, у Квебеку діють загальні суди, які розглядають кримінальні та цивільні справи (Вищий суд, Квебекський суд та муніципальні суди), а також Апеляційний суд [6, с. 4]. Звичайно, крім того, жителі провінції, як громадяни Канади, підпадають і під юрисдикцію Верховного суду Канади та Федерального суду. Розглянемо ж детальніше саме судові органи, притаманні лише провінції Квебек.

Вищий суд складається з 132 суддів, включаючи голову, першого заступника голови та заступника голови, яких призначають на федеральному рівні. Крім того, є ще 20 так званих «понадштатних» суддів. Основним місцем перебування голови Вищого суду вважають міста Монреаль та Квебек. Діє правило, відповідно до якого, якщо голова суду перебуває у м. Монреаль, його перший заступник має обов'язково перебувати у м. Квебек, і навпаки.

Вищий суд є судом першої інстанції загальної юрисдикції провінції. Він контролює діяльність усіх нижчих судів провінції і має повноваження вести будь-яку справу, яка не належить до їх виняткової компетенції. Він має право вести як кримінальні, так і цивільні справи.

За загальним правилом, до компетенції Вищого Суду належать усі цивільні справи, позовна вимога у яких перевищує \$15000, а також питання, пов'язані з груповими позовами, офіційним затвердженням заповітів, розлученнями та банкрутством [7, с. 215].

У кримінальному судочинстві Вищий Суд є як судом першої інстанції, так і апе-

ляційним судом щодо рішень нижчих судів провінції, що врегульовано статтею 26 Кримінального кодексу.

Квебекський суд було створено 17 червня 1988 р. 31 серпня того ж року ліквідовано Провінційний суд, Мировий суд та Молодіжний суд, що діяли раніше, і на їх базі організовано Квебекський суд, який виконує їхні обов'язки. Розглянемо окремо повноваження кожного з судів, які було ліквідовано, і на їх ґрунті визначимо повноваження новоствореного суду.

Провінційний суд складався з 155 суддів, яких призначав уряд провінції Квебек. Він займався переважно цивільними справами. До його виняткової юрисдикції належали питання, які стосувались відшкодування позовів, виконання та анулювання контрактів, анулювання договорів оренди, де їх сума була меншою \$15000. Окрім того, до компетенції Провінційного суду входив розгляд питань, пов'язаних із розглядом договорів та контрактів, сума яких не перевищувала \$3000.

У сфері кримінального судочинства Провінційний суд мав право накладати стягнення за певні види злочинів, наприклад, за порушення в сфері торгівлі чи за завдання значних збитків.

Мировий суд складався з 74 суддів, яких призначала провінція, і виступав лише як суд першої інстанції у кримінальних справах. До його виняткової компетенції належали всі види злочинів, перераховані у статті 483 Кримінального кодексу, наприклад крадіжки, що завдали шкоди, яка є нижчою за \$1000.

Молодіжний суд складався з 45 суддів, які призначала провінція, і до його компетенції належали всі випадки, пов'язані з порушенням закону особами віком до 18 років.

Муніципальні суди засновують їх власні муніципалітети, вони ж і призначають суддів до них. Існує 14 таких судів у м. Монреаль, 2 – у м. Квебек, 3 – у м. Лаваль. Компетенція муніципальних судів обмежується територією їх муніципалітету. Компетенція цих судів у цивільних справах поширюється в основному на стягнення податків та відшкодувань за ліцензії, які видали їх муніципалітети, у кримінальних – на порушення муніципальних статутів та конкретних провінційних законів, наприклад, так званого Шо-сейного кодексу.

Апеляційний суд – загальний провінційний апеляційний суд у провінції Квебек, його особливістю є те, що він має право винести апеляцію щодо всіх рішень нижчих судів провінції. Він складається з голови та 15 членів. Постійним місцем перебування цього суду є м. Квебек. Апеляції на рішення, які винесли західні провінції, розглядаються у м. Монреаль, усі інші – у м. Квебек. Саме тому діє правило, що 5 суддів Апеляційного суду мають постійно перебувати у / або неподалік м. Квебек, а 11 – у / або неподалік м. Монреаль [8].

Зазвичай, засідання Апеляційного суду відбувається у присутності трьох суддів, але голова суду може збільшити їх кількість, якщо вважати це за необхідне.

Висновки. Підсумовуючи викладене, маємо констатувати, що організація судової системи у Квебеку входить до юрисдикції законодавчої влади цієї провінції. Винятком можна вважати процедуру призначення суддів Апеляційного чи Вищого судів, яке здійснюється федеральним центром. Відтак, у Квебеку діють загальні суди, які розглядають кримінальні та цивільні справи (Вищий суд, Квебекський суд та муніципальні суди), а також Апеляційний суд. Звичайно, крім того, жителі провінції як громадяни Канади підпадають і під юрисдикцію Верховного суду Канади та Федерального суду.

Список використаних джерел

1. The Quebec Democracy. Structures, processes and policies / Lachapelle G., Bernier G., Salee D., Bernier L. Toronto : McGraw-Hill Ryerson Limited of Canada, 1993. 484 p.
2. Walton F.P. The Legal System of Quebec. *Columbia Law Review*. 1913. Vol. 13, No. 3 (Mar., 1913). Pp. 213-231.
3. Красницкая А. Судебная власть в Канаде. *Научные исследования*. 2019. №1 (27). С. 47-50.
4. Canada's System of Justice. Ottawa : Department of Justice Canada, 2005. 28 p.
5. British North America Act, 1867. Osgood : Queen's Printer for Ontario, 1980. 37 p.
6. Court of Québec. Public Report 2010. Québec City : Office of the Chief Judge of the Court of Québec, 2011. 42 p.
7. Jukier R. The Impact of Legal Traditions on Quebec Procedural Law: Lessons from Quebec's new code of civil procedure. *La Revue Du Barreau Canadien*. 2015. Vol. 93. Pp. 211-249.
8. Court of Appeal of Quebec. Jurisdiction. URL : <https://courdappellduquebec.ca/en/about-the-court/jurisdiction/> (дата звернення: 01.02.2020)

Надійшла до редакції 10.02.2020

References

1. The Quebec Democracy. Structures, processes and policies / Lachapelle G., Bernier G., Salee D., Bernier L. Toronto : McGraw-Hill Ryerson Limited of Canada, 1993. 484 p.
2. Walton, F. P. (1913) The Legal System of Quebec. *Columbia Law Review*. Vol. 13, No. 3 (Mar., 1913). Pp. 213-231.
3. Krasnitskaya, A. (2019) Sudebnaya vlast' v Kanade [Judicial branch in Canada]. *Nauchnyye issledovaniya*. №1 (27). S. 47-50.
4. Canada's System of Justice. Ottawa : Department of Justice Canada, 2005. 28 p.
5. British North America Act, 1867. Osgood : Queen's Printer for Ontario, 1980. 37 p.
6. Court of Québec. Public Report 2010. Québec City : Office of the Chief Judge of the Court of Québec, 2011. 42 p.
7. Jukier, R. (2015) The Impact of Legal Traditions on Quebec Procedural Law: Lessons from Quebec's new code of civil procedure. *La Revue Du Barreau Canadien*. Vol. 93. Pp. 211-249.
8. Court of Appeal of Quebec. Jurisdiction. URL : <https://courdappelduquebec.ca/en/about-the-court/jurisdiction/> (date of access: 01.02.2020).

SUMMARY

Marysyuk K.B. Modern judicial systems of the world (example of Quebec). An attempt has been made to investigate the judicial system of one of Canada's most developed provinces, namely Quebec. It is stated that the organization of the judicial system in Quebec is within the jurisdiction of the legislature of that province. An exception may be the appointment procedure of judges of the Court of Appeal or the High Courts, which is carried out by the federal center. In Quebec, therefore, there are general courts that hear criminal and civil cases (the High Court, Quebec Court, and municipal courts), as well as the Court of Appeal. Of course, residents of the province, as citizens of Canada, also come under the jurisdiction of the Supreme Court of Canada and the Federal Court.

The High Court consists of 132 judges, including the chairman, the first deputy chairman and the deputy chairman, who are appointed at the federal level. In addition, there are 20 more so-called «out-of-state» judges. The chief justice of the High Court is Montreal and Quebec.

The Quebec Court was established on June 17, 1988.

Municipal courts set up their own municipalities, and they appoint judges to them. There are 14 in Montreal, 2 in Quebec, and 3 in Laval. The jurisdiction of municipal courts is limited to the territory of their municipality.

The author has stated that the organization of the judicial system in Quebec is within the jurisdiction of the legislature of that province. An exception may be the procedure for appointing judges of the Court of Appeal or the High Courts, which is carried out by a federal center. In Quebec, therefore, there are general courts that hear criminal and civil cases (the High Court, Quebec Court and municipal courts), as well as the Court of Appeal. Of course, residents of the province, as citizens of Canada, also fall under the jurisdiction of the Supreme Court of Canada and the Federal Court.

Keywords: «court», «judicial system», «powers», «criminal case», «Quebec».